

Видатні Ювіляри

ДО СЛАВНОГО ЮВІЛЕЮ ГРИГОРІЯ ПЕТРОВИЧА ПІВТОРАКА

Колектив Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України вітає зі славною датою життя видатного українського славіста, доктора філологічних наук, професора, академіка НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України **Григорія Петровича Півторака**.

А ось короткі відомості про віхи життя ученого, які постають від селянської хати на Сумщині до висот академічної науки. Закінчивши з відзнакою Полтавський державний пединститут В. Г. Короленка за спеціальностями «українська мова та література», «історія», Г. Півторак кілька років працював у школі. Попри педагогічні успіхи, молодий учитель мріяв про наукову роботу та вже мав на руках рекомендацію до вступу в аспірантуру. У 1961 році успішно склав вступні іспити в Інституті мовознавства О. О. Потебні НАН України. Під час дворічного стажування у Мінську молодий науковець досконало опанував білоруську мову, достроково й успішно захистив кандидатську дисертацію «Історія інфінітива в білоруській мові».

З 1964 року Г. Півторак пройшов в Інституті мовознавства О. О. Потебні професійні шаблі від молодшого до головного наукового співробітника. Понад 20 років працював завідувачем

відділу слов'янських мов. Ще молодим науковцем долучився до складної й відповідальної підготовчої роботи та укладання семитомного «Етимологічного словника української мови». Поєднуючи наукову та викладацьку роботу, зумів віднайти місце для білорусистики серед інших філологічних дисциплін в Україні. Так, він автор першого підручника «Білоруська мова» та першого «Білорусько-українського словника».

Знаний український учений за роки плідної праці у стінах академічної установи створив понад 250 наукових праць у галузі мовознавства, зокрема із історії та діалектології східнослов'янських мов, українсько-білоруських мовних зв'язків, культури мови, етногенезу слов'ян. Оригінальні й різноаспектні дослідження Г. Півторака вирізняються широтою джерельної бази, адже вони містять не тільки лінгвістичний матеріал – його працям притаманне залучення здобутків інших суспільних наук – історії, антропології, етнології, фольклористики, використання й нестандартне осмислення, аналіз джерел усієї гуманітаристики.

На основі багатогранних мовних досліджень Г. Півторака обґрунтував власну концепцію східнослов'янського етно- та глотогенезу, зокрема, представив головні фонетичні особливості, які розрізняють українську, білоруську та російську мови. Він переконливо доводить, що Київська Русь від самого початку формувалася як рання українська держава, а державотворчим етносом стали праукраїнці. Результати досліджень ученого в цьому напрямі опубліковані в монографії «Формування і діалектна диференціація давньоруської мови» (1989). Упродовж наступних десятиріч учений продовжує всебічно й успішно досліджувати етногенез українців, росіян та білорусів, розмірковувати над розрізненням східнослов'янського мовного простору.

З-під його пера з'являється низка наукових та науково-популярних видань, що проливають світло на нашу минувшину і дають українству правдиві знання власної історії. Серед них – «Українці: звідки ми і наша мова» (Київ, 1993 р.; 2014 р.), «Походження українців, росіян білорусів та їхніх мов» (Київ, 2001 р.) та багато інших. Здобутки ученого у царині славистики, українистики, білорусистики синтезовано у спеціальному виданні «Історико-лінгвістична славистика. Вибрані праці» (Київ, 2015 р.), у якому наголошуються новаторські постулати ученого з проблем етно- та глотогенезу, діалектології, писемної мови українців та їхніх сусідів. Важливо, що об'єктивні висновки дослідника не обмежуються розкриттям лише наукових проблем – його тривожить доля нації, тернистий і не завжди успішний шлях нашого народу, якому вірно та самовіддано Григорій Півторака служив і служить своїм правдивим словом все своє життя.

Науковий доробок Г. Півторака має визнання серед як українських, так і закордонних учених. За свою копітку та ґрунтовну діяльність учений має чимало відзнак, зокрема, Премію ім. І. Франка НАН України за цикл праць з етногенезу східних слов'ян (1995), Премію президентів академії наук України, Білорусі й Молдови за працю «Нариси білорусько-українських літературних зв'язків: Культурно-історичний та літературознавчі аспекти проблеми» (у співавторстві, 2003 р.) і Премію ім. О. О. Потебні НАН України за «Білорусько-український словник» (у співавторстві, 2010 р.).

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського щиро пишається науковою дружбою і плідною співпрацею з Григорієм Петровичем, запрошує ювіляра до реалізації нових спільних ідей на благо вітчизняної науки й культури.

Тож, дорогий ювіляре, бажаємо Вам многих і щасливих літ, доброго здоров'я, нових успіхів у Ваших лінгвістичних студіях – в утвердженні Вами історичної правди про походження й мову українського народу. Ваші славистичні й українсько-білоруські лінгвістичні дослідження сприяють розбудові й утвердженню української державності, а Ваші наукові здобутки роблять честь не лише мовознавчій науці, але й усій вітчизняній гуманітаристиці.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України